

Globalisering

Man hører tit om globalisering i medierne, men hvad går det egentlig ud på? Globalisering er et indviklet begreb, der kan beskrives på mange måder. Globalisering betyder bl.a., at varer, penge og arbejdskraft udveksles i større og større omfang - på kryds og tværs af kontinenter og landegrænser.

I de senere år er denne udveksling taget til i omfang. Det skyldes i høj grad den teknologiske udvikling (internet, e-mail, billige flyrejser osv.), der gør, at verden er blevet mindre. En af følgerne er, at mange virksomheder er blevet meget store og dækker over ikke blot ét, men mange lande.

De største virksomheders (multinationale selskabers) indflydelse er blevet enorm. Økonomisk set er

de vigtigere end mange mindre lande som f.eks. Danmark. Derfor er der i dag et langt større behov end tidligere for, at der bliver lavet regler til beskyttelse af samfund, miljø, sundhed m.m. på globalt plan, og ikke blot for det enkelte land. Derved kan man undgå, at de store virksomheder styrer verden.

Internationale regler

For at hindre handelskonflikter, og for at sikre den frie handel på kloden, har man oprettet verdenshandelsorganisationen WTO. WTO har stor betydning for udbredelsen af GMO'er i verden. Parallelt med genteknologiens udvikling har virksomheder arbejdet for at få kontrol med biologiske ressourcer, herunder planter, dyr og menne-

skers gener. WTO-aftalen fra 1995 om TRIPS giver netop firmaerne mulighed herfor, idet TRIPS siger at opfindelser - herunder "genetiske opdagelser" - kan beskyttes med et patent, som giver opfinderen eller ophavsmanden til en opdagelse eneret til at udnytte den.

Med TRIPS-aftalen har de rige lande fået et middel til at opnå privat ejendomsret over fattige landes biologiske ressourcer. I modsætning til dette betragter FN's såkaldte Biosafety-aftale livsformer som en del af den offentlige ejendom. Man kan groft sige, at TRIPS er til fordel for den bioteknologiske industri, mens Biosafety-aftalen er (delvis) til fordel for naturen og befolkningerne i u-landene.

Multinationale virksomheders indflydelse

Praksis har vist, at WTO og firmaer med store interesser i GMO har arbejdet intensivt for at sikre patentrettigheder. En af konsekvenserne ved patenter er, at når u-lande vil foretage udvikling indenfor elektronik, software eller bioteknologi, så bliver de ofte nødt til at anvende én eller flere komponenter eller teknikker, som er patenteret af vestlige firmaer.

De vestlige firmaer tager sig godt betalt for anvendelse af deres patenter. Det svækker u-landenes mulighed for selv at foretage produktudvikling. Særlig alvorligt er det indenfor vestlige firmaers patentering af biologiske ressourcer/gener, idet u-landene kan få frataget deres muligheder for selv at fremstille mad og medicin.

Mange u-lande og udviklings- og miljøorganisationer er kritiske overfor WTO, især fordi systemet giver multinationale virksomheder al for megen magt. Denne modstand har bl.a. medvirket til at WTO-topmødet i Seattle, USA i december 1999 brød fuldstændig sammen.

"På trods af genteknologiens mange risici presser kommercielle interesser hårdt på. Profit sættes således før mennesker."

Oversat fra FN's Udviklingsprogram, UNDPs "Human Development Report, 1999"

